

El país de la malenconia

El festival de Canes és, per mèrits propis, el primer festival del món. La més significativa producció cinematogràfica de l'any s'hi exhibeix: des del millor cinema d'autor al cinema més comercial i industrial.

Vicent Sanchis (Canes)

La 40 edició del Festival Internacional de Cinema de Canes, que s'ha celebrat a la bella ciutat de la Costa Brava del 9 al 19 de maig, s'ha caracteritzat per l'abundor de pel·lícules amb arguments que al·ludien al passat d'una manera o una altra. Tal és el cas de Milhalkov, amb *Los ojos negros*; els germans Taviani, amb *Good morning Babylon*; Scola, amb *La familia*, i Woody Allen, amb *Radio days*. D'altres, *Crónica de una muerte anunciada*, de Francesco Rosi; *Sous le soleil de Satan*, de Maurice Pialat; *Ojos negros*, de Nikita Milhalkov; *Zegen*, de Shohei Imamura; *Champ d'honneur*, de Barbet Schroeder, i *El zoo de cristal*, de Paul Newman, es basen en obres literàries o en obres teatrals. També hi ha hagut a Canes un predomini dels temes que es refereixen als mecanismes de la passió, els desigs i sentiments humans i a individus o col·lectivitats afectats per la intolerància, el puritanisme o d'altres condicions socials i polítiques adverses.

Secció Oficial

En la «Secció Oficial», que comprèn les pel·lícules presentades a concurs, caldria esmentar en ordre de major a menor categoria estètica, els films que ens semblen més importants i rellevants del festival: *Los ojos negros*, basada en algunes novel·les de l'escriptor rus A. Txèkhov (*L'aniversari*, *la dama amb gosset*, *Anna i la medalla*, *Una esposa*). Narra les estratègies utilitzades per

Dalt, Marcello Mastroianni i Elena Sojnova. Baix, Charles Dance.

l'arquitecte italià Romano (esplèndidament interpretat per Marcello Mastroianni), que, quan pren banys termals a Monte Cattini, s'enamora i flirteja amb Anna, esposa d'un governador rus, també en viatge de repòs. Ha participat en el guió Suso Cecchi d'Amico (habitual col·laboradora de Visconti). Recordem una escena antològica: unes ancianes paralítiques, assegudes en cadires de rodes, rivalitzen en una cursa que s'organitza al balneari. El rodatge ha durat dotze setmanes i les localitzacions s'han situat a Monte Cattini, Leningrad i la ciutat de Kostroma, a 400 quilòmetres de Moscou.

La familia d'Ettore Scola és una excel·lent pel·lícula que narra vuitanta anys de la família de Carlo (professor universitari magistralment encarnat per Vittorio Gassman). En aquest reducte familiar (espai únic de la representació com ja s'esdevenia en *Le bal*, film amb el qual guarda moltes concomitàncies) els fets socials i històrics, les dues guerres mundials, el feixisme, l'expedició a Etiòpia, el Front Popular a França, la guerra civil a Espanya, el miracle econòmic italià, van deixant la petja en cadascun dels membres del clan. Hi ha una història d'amor passió no consumada entre Carlo, casat amb Beatrice, que sempre va estar enamorat de la germana, la pianista Adriana, personatge interpretat per la fascinant actriu francesa Fanny Ardant. Al seu costat figuren, dins un extens cast, Stefania Sandrelli, Ottavia Piccolo i Philippe Noiret.

També italians són els Taviani, que amb *Good morning Babylon* fan un homenatge carinyós i emotiu al cinema, a la tramoia i la infraestructura que el fan possible. Dos germans artesans,

Andrea i Nicola, fills del mestre Bonanno, es veuran forçats a emigrar a Amèrica. En acabar les penalitats dels començaments, aconseguiran incorporar-se al rodatge de la famosa pel·lícula *Intolerància* de Griffith, on construiran bells elefants. Els mateixos que apareixeran a l'episodi dedicat a Babilònia. Sensibilitat, lirisme, una forma de narrar que privilegia els rostres i les actituds dels personatges, amb inclusió d'imatges enlluernadores que restaran per sempre dins la retina de l'espectador, sobretot si aquest comparteix la mateixa passió, l'autenticitat i la tendresa tan evidents en els Taviani.

Els britànics

La participació anglesa es va centrar en els següents títols: *El ventre del arquitecte* de Peter Greenaway, art/vida quotidiana no sempre conjuntats, cosa que origina desgavells en el terreny afectiu. Greenaway s'assembla, en cert sentit, a Resnais, elabora imatges des d'una perspectiva pictòrica i concedeix molta importància, meticulosament, als mínims detalls.

Un altre director britànic, Stephen Frears, sorprengué gratament amb el seu film *Prick up your ears* («Agafa'm pels ous» podriem traduir-hi lliurement). Sense escabrositat, però amb valentia, encarant-se amb el puritanisme anglès que ara torna sota la pseudomoralització de costums predicada per Margareth Thatcher. El director reflecteix els amors homosexuals de l'autor dramàtic Joe Orton —considerat un rebel i jove irat per obres com *Entertaining Mr. Sloane* i *Lot*— amb el burges i refinat Kenneth Halliwell, que l'assassinaria en una arrancada histèrica, el 9 d'agost de 1967.

Alfredo Molina, fill de pare espanyol i mare anglesa, encarna Halliwell.

I Vanessa Redgrave és en el film Margaret Peggy Ramsay, l'editora de les obres de Joe, la mateixa que amb flegma britànica dirà a l'entrevistador: «Jo sóc com la vídua de l'escriptor mort», o siga, la que gaudirà dels beneficis que s'obtindran amb els èxits teatrals i amb la publicació dels diaris del mort. Que la mare de Joe demana a aquest que busque la seua pròtesi dental davant una imminent visita, és una mostra del sagnant humor negre dispers, al costat de diàlegs aguts i frases capcioses al llarg d'aquesta pel·lícula realment divertida, cínica i desafiant per la seua sana obscenitat i barra.

Els prínceps de Gal·les, Carles i Diana, programaren, doncs, l'assistència a la sessió on es projectà la somorta *El verano de las ballenas*, de Lindsay Anderson, interpretada per un grapat d'autèntics mites del vell Hollywood. Bette Davis, Lillian Gish —degana indiscutida del setè art—, Ann Southern i Vicent Price.

Wim Wenders dugué a Canes una estranya i suggestiva pel·lícula *El cielo sobre Berlín*, els protagonistes de la qual són dos àngels interpretats per Bruno Ganz i Peter Falk, acompanyats per Otto Sander, el veterà Curt Bois i Solveig Donmartin. La seua angèlica i objectivadora mirada fa que «visualitzem» els racons d'aquesta bella ciutat.

Paul Newman, que vingué a Canes i a penes va dir res d'interessant a la roda de premsa, és el director d'*El zoo de cristal*, basada en la famosa obra teatral de Tennessee Williams. Fidelitat absoluta al text. Hi destaca l'actor John Malkovix, en el paper de Tom, el germà de Laura i el fill d'Amanda, membres de la família Wingfield que habita un apartament antiquat, d'estil «sudista» a Sant Lluís, a la fi dels anys 20.

La participació francesa va estar representada pels següents títols: *Bajo el sol de Satán*, de Maurice Pialat (adaptació de la coneguda novel·la de Georges Bernanos, amb els típics personatges, l'abat Donissan, Mouchette, el superior Menou-Grass). Són preferibles les versions filmiques realitzades per altres directors com Robert Bresson (*Diario de un cura de aldea*, 1945) i Philippe Agostini (*Dialogos de carmelitas*, 1960). Pialat no s'implica en la història que narra, com ho hauria fet Bergman, per exemple. Hi ha una fredor que distancia en excés els continguts deològics i místics inscrits dins la novel·la de Bernanos.

Les altres pel·lícules, *Barfly* de Barbet Schroeder (basada en un guió de Charles Bukowski), *Sky people* d'Andrei Kontxalovsky, *Un tren para las estrellas*, de Carlos Diegues, *Un hombre enamorado*, de Diane Kurys i *Yeleen* (Llum), de Suleyname Cisse compten amb algunes seqüències estimables. La darrera sobretot, molt ben acollida pels crítics de *Liberation*, per exemple, però se situarien ja a un escaló inferior de l'escala valorativa. Shohei Imamura decebé en *Zegen* (l'emperador dels bordells) que és una burla amarga sobre els orígens del capitalisme japonès, però que, a l'inrevés que les anteriors i magnífiques *La venganza es mía* o *La balada de Narayama*, ací nombroses digressions i un temps narratiu mal estructurat produeixen cansament. Excessiva reiteració i certa redundància.

Cal esmentar, a part, el realitzador soviètic Tengiz Abuladze. El seu film *Arrepentimiento* significa una nova etapa pel que fa a la llibertat d'expressió a Rússia, gràcies a la liberalització promoguda per Gorbatxev. Sàtira, burla, hiperrealisme, paràbola política, metàfora sobre la tirania. Tot això, si es vol, impregnat de massa metafí-

PER A TU QUE CONEIXES
LA NOSTRA IDENTITAT
ACÍ TENS LA TEUA ENTITAT

 **caixa
popular**

*fent
país*

sica, però resolt amb un to descarcat i desmitificador, signe d'aquella fina intel·ligència, humor i procacitat que demostren tenir els georgians.

Tutti quanti

Fora de concurs, la infantesa i els records van córrer a càrrec de Woody Allen en *Radio Days* —evocació sentimental dels anys quaranta, divertiment amable, personatges entranyables i velles melodies com *Dancing in the dark*, *Body and soul* i *Frenesi*. Explícita menció al programa radiofònic *La guerra dels mons*, d'Orson Welles. Temps, modes i costums tractats amb tendresa pel director novaiorquès.

Cinecittà, per la seua part, serví de marc a les fantasies esclatants i als universos màgics de Federico Fellini en *Intervista*: el mestre evocarà els seus records de joventut a través d'una immersió en els estudis Cinecittà, amb aquest elefant que arrecera dins la buïda panxa els treballadors de l'estudi, amb el màgic Mandrake interpretat per Marcello Mastroianni, amb Anita Ekberg, la rossa platí de *La dolce vita* contemplada trenta anys després, un més entre els somnis fantàstics de Fellini, gestos i cares que expressen egoisme, frustració, irresponsabilitat, vellesa i mort.

Canes és un festival tan possessiu que un ha de deslliurar-se'n de les grapes si no vol quedar aclaparat per tantes imatges. És un diluvi. Cal triar entre les diverses seccions programades, con un «Certain regard», on destacarem *Tierra extranjera*, de Luc Bondy, *A month in the country* de Pat O'Connor, *Epidemic* de Lars Von Trier i *Una muerte ordinaria* d'Alexandre Kaydovsky. Cal assenyalar la coincidència d'esguardar en la pantalla el magnífic Orson Welles, entrevistat en la pel·lícula *Someone to love*, de Henry Uaglom el mateix dia que expirà l'extraordinària actriu Rita Hayworth, la seua ex-muller. I la inclusió del film de Mario Camús, *La casa de Bernarda Alba*, com a única pel·lícula espanyola seleccionada per a Canes. Fora de competició, va causar bona

impressió el film *Something wild* de Jonathan Demme, interpretada per Melanie Griffith com a Lulú i per Jeff Daniels (*La rosa púrpura del Cairo*). Thriller romàntic. Es pot dir que és més divertit viure amb putes i tafurs que veure'ls per la televisió. I això és el que fa el modoset comtable Charles Briggs: trenca la monotonia

i es llança a descobrir nous horitzons en companyia de la seductora Lulú.

El realitzador grec Nicos Papatakis (que rodà fa anys *Abysses*, sobre l'obra teatral *Les criades* de Genet) aconsueix de contar una història atractiva en *La foto*. Barreja de Kafka i d'un humor càustic envejable. Ilyas, escàpol de la Grècia dels coronels el 1971 trobarà a París el seu tacany cosí Gerassimos i se n'aprofitarà amb astúcia.

Dins el capítol d'homenatges, se n'han tributat a Roberto Rossellini, amb la projecció de *Jeanne au bucher*, realitzada el 1954. Isabelle Rossellini inaugura l'exposició consagrada a son pare. D'altra banda, Madame Georges Sadoul va rebre la medalla d'or del fes-

sentà la pel·lícula *Los hombres duros no bailan*. Agosarada, tràgica, revulsiva, gratificant i amb un descarnat erotisme com no en véiem des de *Terriopelo azul*, de David Lynch. En la quinzena dels realitzadors van destacar tres pel·lícules: *El àngel guardián*, del jugoslau Goran Paskaljavic, *Bodas en Galilea*, de Michel Khleifi, i *El cant de les sirenes*, de la canadenc Patricia Rozema.

Els premis

Palma d'or: *Sous le soleil de Satan*, de Maurice Pialat (França). El premi més unànime escridassat a Canes en molt de temps. Enguany, quaranta aniversari del festival, el jurat ha preferit premiar un film francès abans que un bon film —com ho és, sens dubte, *Los ojos negros* de Milhalkov. Coses de la grandeur.

Millor director: Wim Wenders, pel *Cielo sobre Berlín* (RFA). Faula que ha alçat l'acostumada polèmica entre els admiradors abrandats i els denigradors del director alemany. Un dels pocs grans creadors d'imatges que té en actiu el setè art.

Millor actor: Marcello Mastroianni. Pel film *Los ojos negros*, de Milhalkov (Itàlia). L'ovació més llarga del festival. I amb tota justícia. Marcello magistral, com d'habitud.

Millor actriu: Barbara Hershey per *Sky people*, de Kontxalovsky (USA). Sorpren un poc aquesta tria, diuen, davant l'excel·lent interpretació de Joanne Woodward al film del seu marit. Entre altres. Premi del quaranta aniversari: Federico Fellini per *Intervista*. Un premi molt especial per a un film que no ho és menys. Un dels grans plats del festival.

Gran premi especial del jurat: *Arrepentimiento*, de Tangiz Abuladze (URSS). Un dels principals guardons cinematogràfics que ha obtingut Gorbaxev. Per persona interposada, és clar. Premi del jurat ex aequo a Yeleen de Suleyman Cisse i a *Shinran*, de Rentaro Mekune (Japó), concessió a filmografies exòtiques o negligides.

Càmera d'or: *Mi abuelo inglés*, de Nana Dzhorhadze.

Contribució artística: La música de Stanley Myers en el film *Prick up your ears* de Frears. Bona avinentesa per atorgar algun premi a un dels films més frescos del certamen d'enguany.

Premi de la crítica internacional: *Arrepentimiento*.

Entre els injustaments absents de la llista hi ha, sobretot, *La familia* de Scola i *Good Morning Babilonia* dels Taviani. □

Dalt, cartell de «Prick up your ears». Baix, «The Whales of August».

tival en homenatge al seu marit, historiador i crític, mort el 1067.

Inspirada en la novel·la homònima, Norman Mailer, membre del jurat — el president del qual era Yves Montand i que era integrat per Daniele Heyman, Theo Angelopoulos, Gerald Calderon, Elem Klimov, Nicola Piovani, Jerzy Skolimowski i Jeremy Thomas— pre-